

معاون آموزش حوزه علمیه قم اعلام کرد

تحصیل بیش از ۳۰ هزار طلبه

در حوزه علمیه قم

حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌اصغر همتیان، معاون آموزش حوزه علمیه قم نیز ۱۴ شهریور

در مراسم افتتاحیه سال تحصیلی جدید حوزه‌های علمیه، با تشریح آخرین وضعیت آموزشی حوزه علمیه گفت:

در سال تحصیلی گذشته، ۴ هزار و ۶۹۶ طلبه در مدارس سطح یک قم مشغول تحصیل بودند. در همین سال

۹ هزار و ۲۷۴ طلبه نیز در سطح عالی حوزه علمیه قم و ۱۳ هزار و ۲۷۵ طلبه در مقطع خارج، در سامانه ثبت درس داشتند.

تحصیل بیش از ۲۲ هزار طلبه در سطوح عالی و خارج

بر اساس آمار ثبت‌شده، بیش از ۲۲ هزار طلبه در سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم مشغول تحصیل هستند.

البته این آمار شامل طلابی نمی‌شود که چهارسال درس خارج خود را به پایان رسانده‌اند و از این‌رو دیگر نیازی به ثبت درس ندارند؛ بنابراین با در نظرگرفتن این گروه از طلاب، مجموع طلاب بالفعل مشغول به تحصیل در حوزه علمیه قم به بیش از ۳۰ هزار نفر می‌رسد. **فعالیت بیش از هزار استاد در مدارس سطح یک**

در مدارس سطح یک قم در سال تحصیلی گذشته، یک هزار و ۱۰۵ استاد به امر تدریس اشتغال داشتند. از شهریور سال گذشته تاکنون نیز ۱۷۰ استاد جدید در سطح یک موفق به دریافت حکم تدریس شده و وارد چرخه آموزش حوزه علمیه قم شده‌اند.

ورود استادان جدید به چرخه تدریس، موجب تقویت ظرفیت آموزشی مدارس و فراهم‌شدن زمینه استفاده از توان علمی استادان واجد شرایط در فرایند تربیت و آموزش طلاب می‌شود. **هزار و ۷۶۸ استاد در سطح عالی حوزه فعالیت دارند**

در سطح عالی حوزه علمیه قم نیز در سال گذشته، یک هزار و ۷۶۸ استاد به تدریس اشتغال داشتند. علاوه بر این، بیش از ۳۵۰ استاد در مقطع خارج و یک هزار و ۱۱۸ استاد نیز در مراکز تخصصی حوزه علمیه قم فعالیت آموزشی داشتند. در مجموع، بیش از چهارهزار استاد در سال گذشته در حوزه علمیه قم مشغول تدریس بودند.

ارزیابی علمی؛مبنای ورود استادان به چرخه تدریس

طی سال‌های اخیر، ورود استادان به چرخه تدریس، بر اساس ارزیابی‌های علمی صورت‌گرفته‌است و این روند یکی از ظرفیت‌های ارزشمند حوزه علمیه به‌شمار می‌رود. توجه به ارزیابی علمی استادان و استفاده از نیروهای دارای صلاحیت علمی در فرایند آموزش، زمینه ارتقای کیفیت آموزشی و تقویت بنیه علمی حوزه را فراهم می‌کند. اینکه امروز بیش از چهارهزار استاد در حوزه علمیه قم مشغول تدریس هستند، ظرفیت علمی بسیار بزرگی برای حوزه محسوب می‌شود و نشان‌دهنده برخورداری حوزه علمیه قم، از یک شبکه گسترده و قابل توجه آموزشی و علمی است.

برگزاری بیش از ۷۰۰ درس خارج در سال تحصیلی گذشته

در سال تحصیلی گذشته، در مجموع ۲۷۵ درس خارج اصول، ۱۲۷ درس خارج فقه و ۱۱۱ درس خارج فقه معاصر در حوزه علمیه قم برگزار شد. علاوه بر این موارد، در مجموع بیش از ۷۰۰ درس خارج در حوزه علمیه قم ارائه شد که نشان‌دهنده ظرفیت گسترده علمی و آموزشی این حوزه و حضور قابل توجه اساتید در سطوح عالی و خارج است.

ثبت درس یک هزار و ۸۲۵ استاد برای سال تحصیلی جدید

فرایند ثبت درس اساتید و انتخاب دروس طلاب، تاکنون به‌خوبی پیش رفته است و بخش قابل توجهی از اساتید، دروس خود را برای سال تحصیلی جدید ثبت کرده‌اند. از حدود دو هزار استاد سطح عالی و خارج حوزه علمیه قم، تاکنون یک هزار و ۸۲۵ استاد دروس خود را ثبت کرده‌اند و در مجموع ۶ هزار و ۶۴۲ درس نیز از سوی طلاب انتخاب شده است.

افزایش بیش از ۱۰۰ درصدی تعداد اساتید طی یک‌دهه

از سال ۱۳۹۶ تاکنون، تعداد اساتید سطح عالی و خارج حوزه علمیه قم، بیش از ۱۰۰ درصد افزایش یافته است. تعداد اساتید این سطوح در سال ۱۳۹۶ کمتر از هزار نفر بود؛ اما این رقم اکنون به بیش از دو هزار استاد رسیده است؛ روندی که نشان‌دهنده رشد قابل توجه ظرفیت علمی و آموزشی حوزه علمیه قم در سال‌های اخیر است.

تعدد حلقه‌های علمی؛ ظرفیتی برای توسعه آموزش‌های حوزوی

اگر دربرخی موارد حلقه‌های درس محدودتر مشاهده می‌شود، یکی از دلایل آن حضور تعداد بیشتری از اساتید ارزشمند و شکل‌گیری حلقه‌های علمی متعدد است. افزایش تعداد اساتید و گسترش حلقه‌های درس، در حقیقت یک ظرفیت علمی بزرگ برای حوزه علمیه قم به‌شمار می‌رود و می‌تواند زمینه را برای توسعه آموزش‌های تخصصی، افزایش تنوع علمی و بهره‌مندی طلاب از دیدگاه‌ها و روش‌های مختلف علمی فراهم کند.

رشد قابل توجه تعداد اساتید، افزایش تنوع دروس و استقبال طلاب از انتخاب دروس، از جمله نشانه‌های گسترش ظرفیت علمی و آموزشی حوزه علمیه قم در سال‌های اخیر است.

فعالیت ۴۲ مرکز تخصصی حوزه علمیه قم با ارائه ۹۹ رشته

در این سال، ۴۲ مرکز تخصصی در حوزه علمیه قم فعال بودند و در مجموع ۹۹ رشته تخصصی در این مراکز ارائه می‌شد. در این مراکز، دو هزار و ۲۹ طلبه در رشته‌های تخصصی مختلف مشغول تحصیل بودند و روند فعالیت‌های با هدایت اعضای شورای عالی و مدیریت حوزه‌های علمیه، متناسب با شرایط جدید، مأموریت اساتید و طلاب از عرصه کسب دانش و فعالیت‌های معمول آموزشی، به عرصه دفاع از نظام اسلامی تغییر پیدا کرد. در این شرایط، طلاب و فضلا به‌صورت فردی و همچنین در قالب مجموعه‌ها و تشکل‌های مختلف، در عرصه‌های گوناگون دفاع از نظام اسلامی حضور یافتند

و متناسب با نیازهای موجود به ایفای نقش پرداختند.

برپایی ۱۷۳ موبک از سوی مدارس و واحدهای آموزشی حوزه

در مجموع، ۱۱۰ مدرسه و واحد آموزشی شامل مدارس سطح یک، مدارس عالی و مدارس تخصصی، اقدام به برپایی ۱۷۳ موبک کردند. از مجموع این مواکب، ۱۱۸ موبک در شهر قم مستقر شدند و سایر مواکب نیز در مناطق اطراف قم به ارائه خدمات پرداختند.

علاوه بر این ۱۷۳ موبک، نزدیک به ۱۰۰ موبک دیگر نیز از سوی طلاب جهادی قم و با مدیریت مستقیم خود طلاب برپا شد که نشان‌دهنده ظرفیت بالای روحیه جهادی و مسئولیت‌پذیری طلاب حوزه علمیه قم در شرایط خاص و مورد نیاز جامعه است.

مشارکت معاونت‌های مختلف حوزه علمیه

در فعالیت‌های جهادی

معاونت تبلیغ حوزه علمیه قم نیز در زمینه بسیج نیروهای طرح امین و ساماندهی مبلغان فعال بود و ظرفیت تبلیغی حوزه را برای حضور مؤثرتر در این عرصه سازماندهی کرد.

معاونت پژوهش و معاونت فعالیت‌هایی داشتند و در مجموع، بخش‌های مختلف حوزه علمیه قم تلاش کردند، متناسب با وظایف و ظرفیت‌های خود در این حرکت مشارکت کنند.

مدارس دروس آزاد؛ یکی از پایگاه‌های مهم علمی حوزه

بخش عمده تلاش‌های علمی طلاب در دروس آزاد حوزه رقم می‌خورد و مدارس دروس آزاد، از جمله پایگاه‌های مهم علمی حوزه علمیه قم به‌شمار می‌روند.

به‌همین دلیل، ساماندهی مدارس دروس آزاد همواره مورد تأکید مدیر حوزه‌های علمیه بوده است و ضرورت دارد، این مدارس با توجه به ظرفیت‌های موجود، نیازهای آموزشی طلاب و شرایط روز حوزه، سازماندهی و ساماندهی شوند.

پس از عبور از شرایط ویژه دوران کرونا، ساماندهی و تجمیع مدارس دروس آزاد در دستور کار قرار گرفت تا فعالیت‌های آموزشی این مدارس با انسجام و نظم بیشتری دنبال شود. درنتیجه این روند ساماندهی و تجمیع، تعداد مدارس دروس آزاد، تقریباً به نصف کاهش یافت. هدف از این ساماندهی، صرفاً کاهش تعداد مدارس نبوده است؛ بلکه تلاش شده است ظرفیت‌های آموزشی موجود، به‌شکل منسجم‌تر و هدفمندتر مورد استفاده قرار گیرد و مدارس دروس آزاد بتوانند نقش خود را به‌عنوان یکی از پایگاه‌های مهم علمی حوزه علمیه قم، با کیفیت و انسجام بیشتری ایفا کنند.

نظارت بر انضباط آموزشی دروس آزاد

و ساماندهی کلاس‌های فاقد استانداردهای لازم

طی دو سال گذشته، گروهی از اساتید با حضور در مدارس، وضعیت برگزاری دروس و میزان انضباط آموزشی آنها را مورد بررسی و ارزیابی قرار دادند. در این فرایند، وضعیت دروس از نظر نظم و انضباط آموزشی بررسی شد و در مواردی که یک درس از شرایط و انضباط آموزشی کافی برخوردار نبود، موضوع از سوی مسئولان مربوطه مورد پیگیری قرار گرفت و برای رفع مشکلات موجود اقدامات لازم انجام شد.

چنانچه بی‌نظمی در برگزاری یک درس استمرار پیدا می‌کرد و اقدامات اصلاحی به نتیجه مطلوب نمی‌رسید، آن درس تعطیل و طلاب حاضر در آن به سایر کلاس‌ها و دروس منتقل می‌شدند تا ضمن جلوگیری از اتلاف ظرفیت آموزشی، زمینه بهره‌مندی طلاب از دروس منظم و باکیفیت فراهم شود.

در مجموع طی دو سال گذشته، حدود ۵۰۰ درس در چارچوب این فرایند ساماندهی و تعطیل شده و طلاب شرکت‌کننده در این دروس، به کلاس‌های دیگر منتقل شده‌اند. همچنین در سال گذشته نیز ۳۵۰ درس مورد ساماندهی قرار گرفت که این اقدامات در راستای ارتقای سطح انضباط آموزشی و بهبود کیفیت برگزاری دروس آزاد در مدارس انجام شده است.

امکان دسترسی مدیران مدارس

به سوابق آموزشی و وضعیت حضور طلاب

در حال حاضر، مدیران مدارس این امکان را دارند که اطلاعات طلبه‌ای را که وارد مدرسه آنها می‌شود، مشاهده و بررسی کنند. اطلاعاتی از جمله معدل، وضعیت حضور و غیاب و سوابق آموزشی طلبه در اختیار مدیران مدارس قرار می‌گیرد و آنان می‌توانند با استفاده از این اطلاعات، شناخت دقیق‌تری از وضعیت آموزشی طلاب به دست آورند و متناسب با شرایط موجود برای رشد و ارتقای علمی و آموزشی مدرسه برنامه‌ریزی کنند.

راه‌اندازی کانون‌های هدایت علمی-تربیتی

برای حمایت از طلاب دروس آزاد

طلبایی که در دروس آزاد شرکت می‌کنند، می‌توانند از ظرفیت‌ها و خدمات این کانون‌ها در حوزه‌های مختلف مشاوره علمی، پژوهشی و تربیتی بهره‌مند شوند و متناسب با نیازهای خود از راهنمایی و حمایت کارشناسان و مشاوران استفاده کنند.



در سال گذشته، بیش از سه هزار طلبه در کانون‌های هدایت علمی -تربیتی عضو بودند و از خدمات و برنامه‌های این کانون‌ها استفاده کردند.

بهره‌مندی بیش از سه هزار طلبه از خدمات مشاوره‌ای و پژوهشی
از میان طلاب عضو این کانون‌ها، دو هزار و ۹۰ نفر از خدمات مشاوره تربیتی بهره‌مند شدند، یک هزار و ۶۳۸ نفر در فعالیت‌ها و خدمات پژوهشی مشارکت کردند و بیش از دو هزار طلبه نیز از مشاوره‌های علمی ارائه‌شده در این کانون‌ها استفاده کردند. ارائه این خدمات با این هدف صورت می‌گیرد که طلاب شرکت‌کننده در دروس آزاد، علاوه بر بهره‌مندی از ظرفیت آموزشی مدارس و اساتید، از یک شبکه حمایتی و هدایت‌گر در عرصه‌های علمی، پژوهشی و تربیتی نیز برخوردار باشند.

تدوین آیین‌نامه جامع‌تر

برای تقویت نقش کانون‌های هدایت علمی-تربیتی

امیدواریم با اجرای آیین‌نامه جامع‌تر کانون‌های هدایت علمی -تربیتی، زمینه برای تقویت و توسعه فعالیت این کانون‌ها فراهم شود. انتظار می‌رود با اجرای این آیین‌نامه و توسعه خدمات و برنامه‌های کانون‌های هدایت علمی -تربیتی، آثار و نتایج فعالیت آنها بیش از گذشته در فرایند رشد علمی، پژوهشی و تربیتی طلاب نمایان شود و این کانون‌ها بتوانند نقش مؤثرتری در هدایت و پشتیبانی از مسیر تحصیلی و تربیتی طلاب ایفا کنند.

گسترش خدمات غیرحضور

و تقویت فعالیت‌های علمی در حوزه علمیه قم

باتوسعه خدمات غیرحضور و کاهش مراجعات حضوری طلاب، منجر به پاسخگویی به ۱۵ هزار و ۸۰۰ درخواست از طریق پیشخوان مجازی حوزه علمیه قم شده است. این میزان پاسخگویی، بازه زمانی ۹ فروردین تا ۱۱ شهریور سال جاری را در بر می‌گیرد. در حال حاضر فرایندهایی همچون ثبت درس اساتید و انتخاب دروس توسط طلاب نیز به‌صورت غیرحضوری انجام می‌شود و تلاش بر این است که با توسعه زیرساخت‌های الکترونیکی، ارائه خدمات آموزشی و اداری با سهولت، سرعت و دسترسی بیشتری همراه شود.

انتشار ۸۴ مجله علمی در مدارس و مراکز حوزه علمیه قم

در حال حاضر ۸۴ مجله علمی در مدارس و مراکز حوزه علمیه قم تولید و منتشر می‌شود که نشان‌دهنده ظرفیت قابل توجه علمی و پژوهشی این مجموعه است.

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم و واحدهای آموزشی در سال تحصیلی گذشته با برگزاری ۲۵۰ نشست علمی، بستر تبادل دیدگاه‌های پژوهشی و تخصصی را فراهم کردند.

انتخاب ۱۵۰ برگزیده در دوازدهمین جشنواره علامه حلی ^{رحمته‌الله}

در این دوره، دو هزار و ۲۵۴ نفر از اساتید و طلاب حوزه علمیه در جشنواره شرکت کردند که در نهایت، ۱۵۰ نفر به‌عنوان برگزیده انتخاب شدند. برگزاری این جشنواره، یکی از زمینه‌های شناسایی، حمایت و معرفی استعدادهای علمی طلاب و اساتید است.

ثبت بیش از ۱۱ هزار فایل صوتی و ۱۰ هزار تقریر در سامانه تقریرات
تاکنون ۱۱ هزار و ۲۰۰ فایل صوتی از اساتید و ۱۰ هزار و ۴۰۰ تقریر در این سامانه ثبت شده است.

وی با اشاره به اهمیت ثبت و نگهداری این آثار علمی افزود: این مجموعه با تداوم فعالیت و تکمیل محتوای آن، به‌مرور زمان، به یک ذخیره علمی ارزشمند برای حوزه علمیه تبدیل خواهد شد و می‌تواند در حفظ، ساماندهی و بهره‌برداری از میراث علمی اساتید و مباحث آموزشی حوزه نقش مؤثری ایفا کند.

افزایش دوبرابری جلسات گروه‌های علمی

حوزه علمیه قم برای ارتقای کیفیت پایان‌نامه‌ها

طی این‌مدت، اقدامات چشمگیری در دو محور اصلی صورت گرفته که یکی از مهم‌ترین آنها، ارتقای کیفیت فرایند بررسی پایان‌نامه‌های حوزوی بوده است.

در جلسات گروه‌های علمی، موضوعات پیشنهادی پایان‌نامه‌ها با دقت و حساسیت بیشتری مورد بررسی قرار می‌گیرد و اعضای گروه موظف هستند، درباره ابعاد مختلف موضوع، از جمله توان علمی طلبه برای نگارش پایان‌نامه، منابع در دسترس و ظرفیت علمی موجود برای انجام پژوهش اظهارنظر کنند.

این رویکرد با هدف آن دنبال می‌شود که پیش از ورود طلبه به فرایند پژوهش، موضوع پایان‌نامه از نظر علمی و اجرایی به‌شکل دقیق‌تری ارزیابی شود و طلبه بتواند پژوهشی متناسب با توان علمی

■ گزارش خبری

و ظرفیت‌های موجود انجام دهد. نتیجه این فرآیند، دقیق‌تر و منقح‌ترشدن موضوعات پیشنهادی پایان‌نامه‌ها و درنهایت ارتقای سطح کیفی پژوهش‌های حوزوی است. **افزایش بیش از ۱۰۰ درصدی جلسات گروه‌های علمی**
تعداد این جلسات از حدود ۲۰۰ جلسه در سال ۱۴۰۲، به حدود ۴۰۰ جلسه در سال ۱۴۰۴ افزایش یافته است که نشان‌دهنده رشدی بیش از ۱۰۰ درصدی در این زمینه است.

این افزایش در تعداد جلسات در شرایطی اتفاق افتاده که تعداد پایان‌نامه‌ها در این بازه زمانی تقریباً ثابت مانده است؛ بنابراین افزایش جلسات، صرفاً ناشی از رشد کمی پایان‌نامه‌ها نبوده؛ بلکه بیانگر توجه جدی‌تر به بررسی تخصصی و کیفی موضوعات و فرایند پژوهش است. هدف از افزایش جلسات گروه‌های علمی، فراهم‌کردن زمینه برای بررسی دقیق‌تر موضوعات و ارائه پیشنهادهای علمی مناسب‌تر به طلاب است تا پایان‌نامه‌ها از ابتدا بر مبنای موضوعاتی روشن، دقیق، قابل اجرا و متناسب با ظرفیت علمی پژوهشگر شکل بگیرند.

در این‌مدت، نیازهای پژوهشی موضوعات در اختیار شناسایی شده و بخشی از این موضوعات در اختیار طلاب قرار گرفته است. این اقدام با هدف تقویت ارتباط میان پژوهش‌های حوزوی و نیازهای واقعی جامعه و نهادهای دینی انجام شده است تا ظرفیت علمی طلاب در مسیر پاسخ‌گویی به مسائل و نیازهای موجود در حوزه دین و معارف اسلامی بیش از پیش مورد استفاده قرار گیرد. شناسایی مسائل و نیازهای واقعی و تبدیل آنها به موضوعات پژوهشی، می‌تواند زمینه‌ساز هدفمندترشدن پژوهش‌های حوزوی و افزایش کارآمدی و اثربخشی پایان‌نامه‌ها باشد.

بازنگری در سوابق اساتید و به‌روزرسانی کادر آموزشی

طی دو سال گذشته، سوابق همه اساتید مجدداً مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در جریان این بازبینی، اساتیدی که به هر دلیل امکان ادامه همکاری نداشتند، از چرخه همکاری خارج شدند و اساتید جدید متناسب با نیازهای موجود جایگزین آنها شدند. این فرایند با هدف به‌روزرسانی ظرفیت آموزشی و علمی و استفاده از استادانی متناسب با نیازهای آموزشی و پژوهشی حوزه علمیه قم دنبال شده است.

ثبت ۱۷۴۴ استاد راهنما و مشاور

در سامانه پایان‌نامه‌های حوزه علمیه قم

در حال حاضر یکهزار و ۷۴۲ استاد در سامانه پایان‌نامه‌ها به‌عنوان استاد راهنما و مشاور ثبت شده‌اند و در کنار این ظرفیت موجود، جذب نخبگانی استادان راهنما و مشاور نیز در دستور کار قرار گرفته است.

وی با تأکید بر اهمیت ارتقای کیفیت علمی پایان‌نامه‌های طلاب، از استادانی که از ظرفیت و توان علمی لازم برای هدایت و راهنمایی پایان‌نامه‌ها برخوردارند، خواست در فراخوان جذب استادان راهنما و مشاور مشارکت کنند تا ظرفیت علمی حوزه در این بخش بیش از پیش تقویت شود.

در مقطعی، ظرفیت هر استاد برای راهنمایی پایان‌نامه حداکثر پنج پایان‌نامه تعیین شده بود. هرچند اعمال این محدودیت با برخی فشارها و دشواری‌ها همراه بود؛ اما این سیاست در نهایت موجب شد، تعداد بیشتری از استادان وارد چرخه راهنمایی پایان‌نامه‌ها شوند و مسئولیت هدایت علمی طلاب را بر عهده بگیرند.

پس از آن و با تدوین و ابلاغ آیین‌نامه جدید، ظرفیت استادان راهنما بر اساس شاخص‌های مشخص علمی و آموزشی مورد بازنگری قرار گرفت و افزایش یافت. بر اساس ضوابط جدید، در شرایط خاص، ظرفیت یک استاد می‌تواند تا ۱۰ پایان‌نامه نیز افزایش پیدا کند. این تغییرات با هدف ایجاد تناسب میان ظرفیت علمی استادان، نیازهای آموزشی و پژوهشی طلاب و ضرورت تسریع در روند انجام پایان‌نامه‌ها صورت گرفته است.

تسهیل مسیر تحصیلی طلاب با بازخوانی مقررات

در جریان بررسی قوانین و آیین‌نامه‌های آموزشی، مواردی مورد بازنگری قرار گرفته تا مسیر تحصیلی طلاب با سهولت و انعطاف بیشتری دنبال شود. طلبه‌ای که پایه نهم را به پایان رسانده باشد، می‌تواند فرایند پایان‌نامه سطح سه را آغاز کند. این اقدام در راستای تسهیل مسیر تحصیلی و کاهش موانع موجود در روند آموزشی و پژوهشی طلاب انجام شده است.

فراهم‌شدن امکان حضور طلاب

در جلسات گروه‌های علمی

به منظور تقویت ارتباط مستقیم میان طلاب، استادان و گروه‌های تخصصی، امکان حضور طلاب در جلسات گروه‌های علمی فراهم شده است. بر این اساس، در صورت رد طرح پژوهشی یا وجود ابهام، طلبه می‌تواند دلایل علمی تصمیم را دریافت کند. هدف از این اقدام، افزایش شفافیت در فرایند بررسی، رفع ابهامات و ایجاد فرصت برای اصلاح علمی طرح‌هاست. این رویکرد در راستای ساماندهی فرایند پایان‌نامه‌ها، استفاده هدفمند از ظرفیت اساتید، تسهیل مسیر تحصیلی و ارتقای کیفیت بررسی‌های علمی صورت گرفته است.

گزارش: جلال خسروی